

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

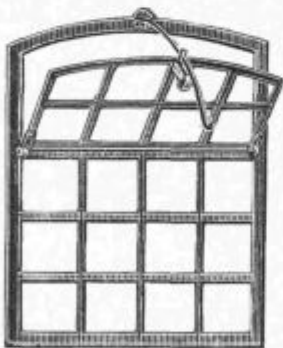
Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1907. Leto XXIV.

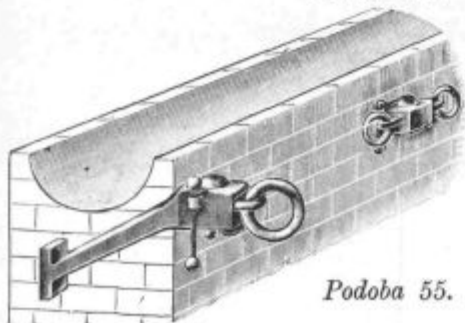
Obseg: K notranji opravi hlevov in svinjakov. — Peronospora in način, kako se je ubranimo. — Prezračevanje v hlevu z ozirom na mlekarstvo. — Nova knjiga. — Ali kaže nadaljevati s streljanjem zoper točo? — Gnojenje sadnemu drevju. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družb. vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

K notranji opravi hlevov in svinjakov.

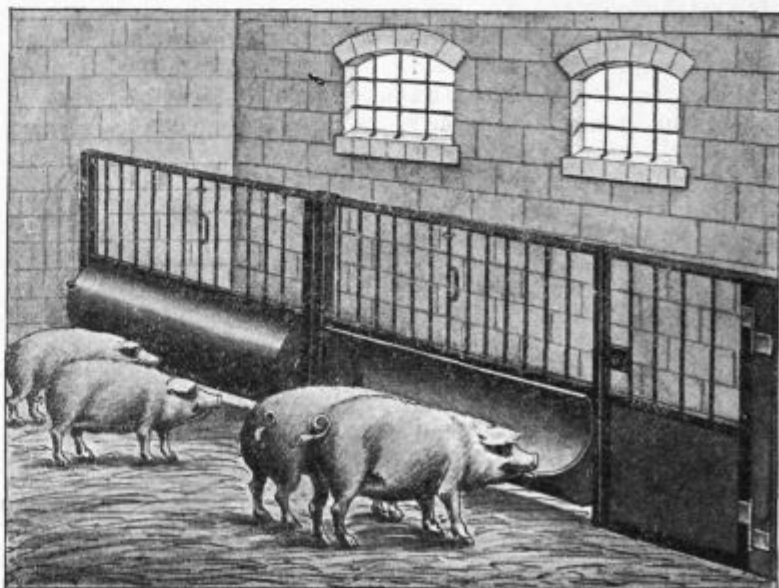
V spisih našega lista večkrat omenjamo, kako je notranjo opravo hlevov pravilno urediti, in nam ni mogče vselej samo z besedami priporočene reči dovolj pojasniti, zato pozneje dobivamo razna vprašanja, ki se tičejo natančnejših pojasnil, oziroma tvrdek, kjer se priporočene reči dobivajo. V tem spisu pojasnimo s podobami nekatere predmete, ki spadajo k notranji opravi hlevov, oz. svinjakov.

Podoba 54.

Podoba 55.

Podoba 56.

V tej številki smo objavili tudi spis glede ravnanja v hlevu z ozirom na pridelovanje dobrega mleka. Kot posebno važno poudarjamo dobro prezračevanje ter omenjamo primernih oken. Okna v hlevu se morajo lahko

odpirati, da se hlev more prezračevati, in sicer na tak način, da ne more preprih škodovati. Dobra in trpežna okna v hlevu morajo biti le železna, v železnem okviru, kajti v hlevu je vedno veliko vlage in navzlic najpre-

vidnejšemu ravnanju se lesena okna kmalu obrabijo. Železno okno je pri napravi res dražje kakor leseno, a vsled velike trpežnosti končno vendar manj stane. Podoba 54. kaže pravilno narejeno železno okno za

hleve, ki se more dobiti v vsaki poljubni velikosti. Taka okna se zgoraj odpirajo in sveži zrak prihaja poševno v hlev, ne da bi motil živino s preprihom.

V govejem hlevu so tudi važna praktiška pripenjala za živino. Podoba 55. nam kaže dve vrsti pripenjal. Spredaj na podobi se vidi pripenjalo, ki se vzida v zidana ali cementna korita. Roč pripenjala se poševno vzida, stoji jako trdno ter je mogoče obroček, kamor se veriga zapne, na preprost način hstro zamenjati, če se obrabi, in istotako je mogoče obroček hitro iztekniti, če je to potrebno v slučaju ognja. Tako pripenjalo stane 3 K 20 h, in če ima dva obročka, 3 K 60 h. Na gorenji strani pod. 55. je pripenjalo, ki se s pomočjo vijakov da pritrditi k vsakim jaslom, zlasti lesenim. Tudi pri tem pripenjalu se obroček ravno tako hitro da izmenjati ali iztekniti. Tako pripenjalo stane z enim obročkom 2 K 40 h, z dvema obročkoma pa 2 K 80 h.

Podoba 56. kaže svinjak z železno ograjo in z železnimi koriti. Prednost take notranje ureditve svinjaka je v tem, da je mogoče vzdrževati vedno nad vse potrebno snago v svinjaku in da je korito premično prirejeno. Vsled tega je olehkčeno pokladanje in skrbno snaženje korita. Posebna priprava omogočuje pritrdjenje korita v vsaki legi. Spodaj omenjena trdka izdeluje take ograje in korita za svinjake v vsaki velikosti in zahtevi na podlagi predloženih načrtov.

Popisane predmete hlevske oprave je dobiti pri inženirju G. Wirthu na Dunaju, III/4. Gerlgasse 16.

Peronospora in način, kako se je ubranimo.

Bolezen, ki jo imenujemo peronospora (strupeno roso), nastopa leto za letom bolj opasno in povzroča vinogradnikom ogromno škodo.

Tako je lansko leto posebno na Nemškem, Nižjeavstrijskem, pa tudi pri nas, posebno v enem delu krškega in litijskega okraja, ta bolezen uničila velik del trgatve. Na Nižjeavstrijskem znaša škoda 30 milijonov kron.

Ker so bile trte vkljub doslej navadnemu, dvado trikratnemu škropljenju močno napadene, vidimo iz tega, da dvakratno škropljenje ne zadostuje, v mokrih letih, kakor so bila zadnja leta, tudi celo trikratno škropljenje ne. Iz tega sledi, da moramo biti tudi letos jako oprezni in marljivi, da ne bomo zopet trpeli velike škode.

Zaraditega sem se namenil, da v kratkem navedem to, kar je treba o peronospori vedeti, in na kaj je treba pri škropljenju trt posebno paziti.

Bistvo bolezni.

Peronospora je goba, ki rase na zelenih delih trte in v njih. Ta goba se pomnožuje po semenu, ki je fino kakor prah, tako da se s prostim očesom ne vidi, in ki ga večaki imenujejo tros.

Zadnji trosi, ki se jeseni razvijajo, prezimijo v odpadlem, bolnem listju ali grozdju. Spomladi, kadar postane gorko in trta ozeleni, se ti trosi razlete po vinogradu in padajo na trto, predvsem na listje.

Če je list moker, tros na njem skalí in razvije majhno koreninico, ki se zarase v notranji del lista, kjer srkajo koreninice iz njega trtni sok.

Vsled tega list rumeni in se končno posuši. Medtem je koreninica (podgobje) peronospore prerasla že list skoziinskozi ter je napravila na njegovi spodnji strani drevesni kroni podobno vejevje, kjer kmalu zopet izrasejo novi letni trosi. To vejevje se nam vidi kakor soliter, ki se večkrat napravlja na mokrem zi-

dovju. Kadar trosi dozore, letijo po vinogradu in okužijo mlade, med tem izrasle dele trt.

Peronospora se more razviti na vseh zelenih delih trte, škoduje pa najbolj na listju in na grozdju, ki vsled nje rjavi, se pali in se končno posuši. V zadnjih letih je peronospora posebno na grozdju močno škodila.

Sredstva proti peronospori in njih učinek.

Vsa izdatna sredstva proti peronospori so strupi, ponajveč bakrene soli. Z njimi skušamo zastrupiti kal bolezni. Če namreč trto, preden padejo trosi peronospore na njo, s kako strupeno tekočino, n. pr. z galico, na fino poškopimo, se tekočina posuši in vsa površina dotičnega trtnega dela, n. pr. lista, je prevlečena s tenko plastjo strupene galice. Če pade na tak list tros (seme) peronospore, ne more kaliti, dokler ni na listu tudi voda. Če pa rosa ali dež list zmoči, začne tros v vodi kaliti. Ker se pa obenem v vsaki kaplji vode raztopi tudi nekaj galice, ki je bil z njo list poškopljen, je voda, kjer se nahaja tros peronospore, strupena, in kakor hitro skali, ga galica zastrupi, tako da se ne more zarasti v notranji del lista, marveč usahne.

Če pa ni galice na listu, se kal zarase v list in tam se koreninica (podgobje) peronospore naprej razvija, čeprav list pozneje poškopimo, kajti galica ostane na površju in ne gre v list!

Poleg galice se priporoča tudi azurin, ki je manj zanesljiv kakor galica, v novjšem času pa tudi bakreni octan (acetat), ki je baje zelo izdaten, kajti zadostuje že $\frac{1}{2}\%$ raztopina, vendar so ta sredstva bolj draga kakor galica.

Način škropljenja in naprava škroplilne zmesi.

Iz vsega, kar sem v prejšnjih odstavkih navedel, sledi, da more biti na trtnih delih, posebno na trtnem listju in grozdju od zgodnje pomladi do časa, dokler se grozdje ne mehča, vedno zadostna množina galice.

Škopiti je torej treba prvič jako zgodaj in je škropljenje tekom poletja večkrat ponoviti, prvič iz tega vzroka, ker trta vedno rase in se razvija, drugič pa zaraditega, ker prvotno na list in grozdje škropljeno galico lahko dež spere, posebno hitro seveda v deževnih poletjih, kakor so bila zadnja.

Po izkušnjah se priporoča škropiti v suhih letih najmanj trikrat na leto. Prvo škropljenje naj se vrši kolikor mogoče zgodaj, torej takoj, ko so mladike ped dolge.

Drugo škropljenje naj se izvrši najpozneje dva tedna po prvem, tretje in četrto tri tedne po prejšnjem. V mokrih letih se priporoča škropiti v kratkih presledkih 2 do 3 tednov do konca meseca julija.

Na 100 l vode se vzame 1 kg, največ $1\frac{1}{2}$ kg galice in ravno toliko neugašenega ali pa dvakrat toliko ugašenega apna. Če apna zmanjka, lahko vzamemo namesto njega sodo, in sicer ravno toliko, kolikor galice. Pri napravi zmesi za škropljenje je pa naslednje upoštevati.

Galica in apno (oziroma soda) se raztopi vsaka zase in se šele neposredno pred škropljenjem zlije raztopina apna skozi gosto sito ali platno v raztopino galice, se vse dobro premeša in potem se z rdečim lakmovim popirjem preskusi, ali ni zmes kisla. Če se namreč rdeč lakmov popir pomoči v zmes, mora pomodreti, če ne, je še toliko apna dodati, da nov popirček pokaže modro barvo.

Stara zmes ne učinkuje, kisla zmes opali trto!

Pri napravi zmesi naj se ne rabi železna posoda ali železno orodje, ker železo slabša učinek galice.

Škropljenje naj se vrši, če le mogoče, v tistem, suhem vremenu in ne v najhujši vročini.

Le v najhujši stiski se lahko škropi tudi v mokrem vremenu in se škropljenje ponovi takoj, ko nastane lepo vreme.

Preden pride prvi dež, se mora galica na trti dobro posušiti. Če se to ni zgodilo, je treba škropljenje kolikor mogoče kmalu ponoviti.

Nekaj dni pred škropljenjem je treba trtno mladje povezati.

Pri vsakem škropljenju se mora ne samo listje, ampak tudi grozdje dobro, to se pravi prav na fino poškopiti, in ne z galico oblivati.

Da se to zgodi in da se prihrani draga galica, omisli naj si vsak vinogradnik tako škropilnico, ki galico fino razpršuje. Take škropilnice se dobivajo potom c. kr. kmetijske družbe ali pa potom c. kr. vinarskega nadzorstva po znižani ceni.

Kdor pa hoče grozdje posebno skrbno poškopiti, ta naj si omisli v št. 10. „Kmetovalca“ iz l. 1906. opisani Nechwilov nastavek.

V suho ali na zeleno cepljene trte je treba takoj, koso odgnale, in večkrat v kratkih presledkih poškopiti.

Prepričan sem, da vsak, kdor se bo ravnal po tukaj navedenih nasvetih, svoj vinograd popolnoma ubrani pred škodo po peronospori.

Ker je v vinorodnih krajih vinogradništvo izmed prvih panog kmetijstva, je pač samoobsebi umevno, da je treba, da nanj gospodar obrne vso svojo skrb in pozornost.

B. Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Prezračevanje v hlevu z ozirom na mlekarstvo.

Zračna toplina v hlevu za mlečno goved bodi po možnosti enakomerna, in sicer 15—18° C. V vsakem hlevu naj visi toplomer, a ne ob kaki vnanji steni, ker tamkaj ne kaže prave toplote.

Če je hlev premrz, porabi živina preveč krme, da se iz nje dela v životu toplota, in namesto da bi se tvorilo mleko, pa živina porabi velik del krme za vzdrževanje potrebne telesne toplote.

Še slabša je v hlevu velika toplina, kajti potem živali hitreje diha, delovanje pljuč in srca je z oddajo ogljikove kisline močnejše, vsled česar zastane prehranjevanje, živali nimajo teka in množina mleka pada. Posebno je naglašati, da je gorak zrak vedno bolj nasičen s škodljivimi plini, ker se v gorkem hlevu razkrajajo blata, gnojnice in drugih podobnih reči veliko hitreje vrši. Visoka hlevska toplina tudi mehkuži živali ter jih dela bolj občutljive proti prepihu in drugim boleznim.

Hlevski zrak bodi vedno dober in svež. Zaraditega je vedno skrbeti za prezračevanje, in sicer tudi pozimi. Tisto navadno menjavanje zraka, ki se vrši skozi špranje v oknih in vratih in največ skozi luknjičavo zidovje, nikakor ne zadostuje; skrbeti je za posebno prezračevanje.

Za odvajanje pokvarjenega zraka služijo oddušniki; ti naj bodo zadostno široki ter naj imajo 20 do 30 cm v premeru in naj se dajo zapirati s pokrivali ali zaklopnici. Oddušnike je najmanj 1 m visoko nad streho izpeljati ter naj bodo na vrhu tako pokriti, da vetrovi ne morejo skozi nje nazaj v hlev in da ne moreta sneg in dež v hlev.

Dovajanje svežega zraka v hlev se prav dobro priredi s takimi okni, ki se na osi sučejo. Ta okna naj bodo tako prirejena, da se zgoraj odpirajo, in na strani naj imajo pločevinasto steno, vsled česar more vnanji, sveži zrak le poševno navzgor pribajati v hlev. Dovajanje svežega zraka v hlev se more tudi vršiti potom ločenih cevi, ki so vzdane v stene. Teh cevi mora biti dovolj, in sicer bolje več z majhnim premerom kakor malo z velikim premerom. Te cevi naj se tudi zapirajo s pokrivali ali z zaklopnici, a nikdar naj se ne maše s senom ali s slamo. Veliko bolje kakor z okni ali s popisanimi cevmi se hlev prezračuje z dimniki v stenah, ki imajo spodaj pri tleh odprtino na vnanji strani hleva ter vodijo zrak v hlev skozi odprtine, ki so znotraj v hlevu, in sicer dovolj visoko, vsaj pa nad glavami živine.

Dobro prezračevanje hleva nima največje važnosti samo za uspevanje in zdravlje mlečne kakor vsake druge živine, temveč je tudi važno za dobroto in trpežnost namolzenega mleka. V slabo prezračevanih, zatohlih hlevih se prenese hlevski smrad na mleko, v mleko pride vse polno kužnih snovi, valed česar tako mleko ni trpežno, se ne dá daleč pošiljati, iz njega izdelan sir je slab, se slabo godi in nepravilno zori in presno maslo iz takega mleka se prav kmalu pokvari.

Če je presno maslo naših mlekar-skih zadrug na glasu, da ni trpežno, so temu največ vzrok zadržniki sami, ki prinašajo v mlekarno mleko iz slabo prezračevanih hlevov, ki ima v sebi vse polno kali za razkrajanje presnega masla.

Prezračevanje naj se nikdar ne vrši šele pred molžo, temveč najmanj pol ure pred pričetkom molže.

Glede množine mleka, ki se potom zadrug spravi v denar, smo prav lepo napredovali. Napredovati pa moramo tudi glede kakovosti mlečnih izdelkov. V tem pogledu je izmed prvih pogojev preustrojitve naših hlevov v gori popisanem zmislu. V tistih hlevih pa, koder prezračevanje še ni vzorno, naj se že sedaj na to pazi, da pride namolzeno mleko od vsake krave posebej takoj iz hleva in naj se na katerikoli način po možnosti precedi in dobro ohladi, ker dobrim mlečnim izdelkom ni večje ovire kakor dolgo postajanje gorkega mleka v slabo prezračenem hlevu.

Nova knjiga.

Pod tem naslovom je „Narodni Gospodar“ v 8. številki z dné 25. aprila t. l. objavil nepodpisano oceno moje knjige „O prvinah in spojinah“.

Ocenjevanje novih knjig je zelo važna reč, ker se stem javnost opozarja na doslej neznane knjige. Ocena na podlagi vsebine razmotriva prednosti in nedostatke knjige ter sklepa o njeni vrednosti. Stem posreduje med izdajateljem in občinstvom, ki mu je knjiga namenjena, ter s svojo sodbo obema strankama lahko koristi ali pa škoduje.

Ocenjevalec mora torej biti v stroki, ki jo obdeluje knjiga, temeljito izobražen, pa tudi pošten in nepristranski. Če nima teh svojstev, se mu le prerado pripeti, da zaide s prave poti ter škoduje izdajatelju ali občinstvu, ali pa obema.

Ocena moje knjige v „Narodnem Gospodarju“ ni ugodna, išče v njej samo nedostatkov in sklepa, da „knjiga ni tako pisana, da bi se mogel kmetovalec iz nje naučiti temeljnih pojmov iz kemije“.

Ta sodba se mi zdi krivična, zato mi bodi dovo-

ljeno, da v obrambo svojega dela napišem nekoliko vrstic, ozirajoč se pri tem na izvajanja in očitanja gospoda ocenjevalca.

Ocena pravi: „Kmetovalec, ki ni dovršil kake boljše kmetijske šole, ali pa štirih razredov srednjih šol, te knjige gotovo ne bo razumel. Ogromna večina naših kmetovalcev dovršilo je k večjem ljudske šole in za take ljudi morajo biti knjige vse drugače pisane, kot je pisana omenjena knjiga. Kemijska pisava, tolmačenje kemijskih preosnov itd. je za človeka, ki se ni učil v šoli kemije, nerazumljiva.“

Pred leti sem bil več časa strokovni učitelj na kmetijski šoli, kjer sem poučeval tudi o kemiji. Učenci so bili z malo izjemami kmetijski mladeniči, ki so dovršili samo ljudsko šolo, nekateri le enorazredno. Pri kemijskem pouku sem podobno postopal kakor pri spisovanju svoje knjige, in uspeh je bil tak, kakor ga prej nisem pričakoval. Ko so učenci dobili pojmo o kemiji, so ta pouk tako čudovito lahko in naglo umevali, da so v kemiji razmeroma bolj napredovali, kakor v kakem čisto „kmetijskem“ predmetu. Pri tem pa ni bilo nikakega razločka med bolj in manj izobraženimi, ampak samo med splošno (osebno) bolj ali manj nadarjenimi.

Te izkušnje pa nisem naredil le pri nekaterih učencih, ampak pri učencih štirih letnikov. Zato sem trdno prepričan o porabnosti, uspešnosti in celo potrebnosti kemijske pisave pri kemijskem pouku, in je umevno, da svojim izkušnjam bolj verjamem kakor tujim trditvam. Te izkušnje sem v svoji knjigi omenil na 10. strani, v opombi k 15. oddelku.

Seveda je treba knjigo pričeti v začetku čitati in potem polagoma nadaljevati, povrsti, oddelek za oddelkom (vsekako vsaj v prvem delu); k prihodnjemu oddelku se ne sme prej preiti, preden ni prejšnji jasen. Če tako dela, mora knjigo vsakdo razumeti, ki zna čitati in zdravo misliti. Naš narod je bistroumen in dosti lahko pojmuje, zato ne vem, zakaj mu gospod ocenjevalec tako malo zaupa.

Če pa nevesčak odpre knjigo sedaj tu, sedaj tam, potem je seveda prav gotovo ne bo razumel. To je pri taki knjigi popolnoma naravno in je umevno samo-objebi.

Pišoč knjigo sem hotel našim kmetovalcem podati takega beriva, da bi se iz njega več naučili, kakor pa iz navadnih spisov, kjer so takorekoč same trditve brez dokazov in brez natančnega objasnjenja. S kemijsko pisavo pa pride v razlago velika jasnost, in čitatelj n. pr. na prvi pogled pojmi presnovo, ki je označena s kemijsko enačbo. Gospod ocenjevalec mi šteje za veliko napako, da „knjiga kar mrgoli samih kemijskih formul“, jaz pa smatram to za veliko prednost, ki preglednosti snovi zelo v prid hodi.

Sicer je pa kemijska pisava v knjigi tako razvrščena, da jo čitatelj lahko izpusti, kadar misli, da mu ni potrebna. Tudi so kemijski znaki v knjigi le zato, da pouk pojasnjujejo, ne pa zato, da bi se jih kmetovalci napamet učili.

Uvažujoč dejstvo, da navzlic veliki važnosti kemije še danes nimamo nikake slovenske kemijske knjige, sem svojo razpravo osnoval na nekoliko širši podlagi (posebno organsko kemijo) in sem jo nekoliko drugače razvrstil, kakor bi jo bil, če bi bil pisal samo za preproste kmetovalce. To sem zato storil, da bi knjigo tudi kdo drugi lahko v roke vzel. Upam, da vsled tega v splošnem ni izgubila vrednosti in da je to manjše zlo, če je v knjigi nekoliko več, kakor bi pa bilo, če bi bilo v njej premalo. —

Gospod ocenjevalec pa knjigi očita tudi napake in nedostatke. Tako n. pr. pravi: „Kemijski del te knjige ima tudi več napak, tako se smatra na primer v njej vrenje ali kipenje sladkorja kot kemijski, a ne kot biološki proces.“

To je torej več napak? Pa pogledjmo, ali ima gospod ocenjevalec tudi v tem slučaju prav!

V 135. oddelku na 108. in 109. strani pravim v svoji knjigi: „Alkohol nastaja iz nekterih sladkorjev po učinkovanju kakega kvasila (kvasnih glivic), kar nam je znano iz vrenja groznega mošta. Tako vrenje imenujemo zato alkoholsko vrenje, ki je presnavljanje sladkorja večinoma v alkohol in ogljikov dioksid vsled dihanja kvasnih glivic. Pri tem kvasne glivice ne potrebujejo zraka.“ Poleg tega je še na več mestih povedano, da se alkoholsko vrenje vrši po vplivu kvasnih glivic. In navzlic temu gospod ocenjevalec trdi, da sem v knjigi napravil napako, ker vrenje ali kipenje sladkorja smatram kot kemijski, a ne kot biološki proces!

Sicer pa, ali ta biološki proces ni obenem kemijski proces? V tem slučaju so žive glivice (življenje glivic) povod, vzrok kipenju, izpreminjanje sladkorja v alkohol itd. je pa vendarle kemijska presnova. Ali mari ne? Zato bi niti tedaj ne bil grešil, če bi bil v taki kemijski razpravi omenil res samo način in posledice presnove pri alkoholnem vrenju. —

O rudninah in hribinah prvotno nisem nameraval pisati; ker pa po kemijski sestavi in po presnavah (presnavljanju, prhnenju) spadajo v obseg knjige, kakršno sem zasnoval, jih nisem mogel prezreti. Zato sem iz splošnjega rudninoznanstva in hribinoznanstva izbral nekatere važnejše rudnine in hribine, ne da bi se bil omejil izključno na domače kraje, ter sem čitateljem podal zaokroženo sliko. To svoje stališče sem v knjigi nakratko označil v 65. oddelku.

Sicer sta pa obseg in smer opisovanja rudnin in hribin v knjigi že po osnovi tako točno označena, da ne more biti dvoma, kaj se sme in more od knjige pričakovati. O podrobnem naštevanju in opisovanju raznih vrst iste hribine v taki knjigi ne more biti govora.

G. ocenjevalec je vse to prezrl ter zahteva, da bi bil moral vse v slovenskih krajih nahajajoče se hribine natančno opisati in pri vsaki natančno navesti, kje se nahaja.

Jaz sem imel domače kraje v prvi vrsti pred očmi ter sem pri večini naših hribin tudi povedal, kje se nahajajo; za take hribine pa, ki so splošno znane in zelo razširjene — kakor je pri nas n. pr. apnenec i. dr. — se mi ni zdelo potrebno navajati množine imen, ki so itak znana, drugače pa za predmet brezpomembna.

Res je pa, da bi bila knjiga, obsegajoča vse po naših krajih nahajajoče se rudnine in hribine ter „tloznanstvo“, neprecenljive vrednosti. To bi pa morala biti samostojna knjiga, ki bi zahtevala mnogo študij in dela. Jako hvaležno bi bilo tako delo za kmetijsko-kemijsko preskušališče, ki ima uradnike-strokovnjake in potrebna sredstva za študije in preiskovanje. Če bi se z vneto lotili dela, potem bi bilo mogoče v doglednem času pričakovati zelo porabne knjige.

Da bi pa „tloznanstvo“ spadalo tudi v mojo knjigo, kakor trdi g. ocenjevalec, to ni resnično; vsak kmetijski strokovnjak mi mora priznati, da „tloznanstvo“ ne spada v ta okvir.

G. ocenjevalec pravi, da moja trditev ni resnična, da bi bil popolnoma čist apnenec redek, ker imamo na Krasu mnogo vrst različnih apnencev, ki so domalega kemijsko čist ogljikovikisli apnik. Moja trditev navzlic

temu ni neresnična, ker „domalega“ ni „popolnoma“. G. ocenjevalec mi celo to šteje za greh, ker pri fosforitu nisem povedal, da se ga mnogo nahaja v Podolju na Ruskem, v Algiru v severni Afriki, Floridi itd. Sploh v knjigi pogreša tudi reči, ki bi jih bil našel, če bi bil knjigo pazno prečital.

Zanimivo bi bilo vsa očitanja natančno premotriti s stališča, ki je z njega knjiga pisana, ter jih temu primerno osvetliti; žal, da mi prostor tega ne dopušča, zato naj omenim samo še en slučaj. Gosp. ocenjevalec pravi: „Porcelanka, katere pri nas ni, je v tej knjigi sicer opisana, o kaolinu iz Črne doline pri Kamniku ne prizvemo ničesar.“

Torej porcelanko, ki je nimamo, sem opisal, kaolina pa, ki ga imamo, nisem omenil? Kakšen razložek pa je med porcelanko in kaolinom? Beseda kaolin je iz kitajščine (kao-ling = porcelan ali porcelanka) ter pomeni isto kar porcelanka, naj se dela iz te tvarine porcelan ali ne.

Morda se bo g. ocenjevalec izgovarjal, da se taka neprimernost lahko vsakemu pripeti, češ da se dobi tudi med strokovnjaki kateri, ki ne ve razločevati med dušikom in duškom. To je sicer resnično, in popravitci ne bomo od vsakega človeka vsega zahtevali; toda človek, ki seda na sodni stol, pa že mora biti nekoliko bolj trden.

Iz vsega tega se dá sklepati, da g. ocenjevalec

1. moje knjiga niti ni prečital,
2. da je tudi ono, kar je čital, prečital samo površno,
3. da tudi tega, kar je čital, ni vsega razumel ali pa ni hotel razumeti in

4. da je vsekakor moral že koj v začetku imeti izključno le namen, knjigo na vsak način obsoditi.

Ta namen je povzročil, da je ocena v „Narodnem Gospodarju“ v osnovi enostranska, v izvajanju pristranska, v zaključku napačna, v celoti pa krivična. Kakšni nagibi so gospoda ocenjevalca privedli do tega sklepa — kdo bi to ugenil?

Svojo knjigo v stvarnem oziru mirno prepuščam sodbi nepristranskih veščakov, in glede tega, ali je ali ni umljivo pisana, tistim kmetovalcem, ki jo bodo pravilno čitali (ali bolje študirali), ne tako, kakor se n. pr. čitajo povesti.*)

F. Štupar.

*) Knjiga »O prvinah in spojinah« se dobiva v Ljubljani v »Učiteljski tiskarni« in pri kmetijski družbi po 1 K 66 h s poštno vred. Denar je naprej poslati.

Ali kaže nadaljevati s streljanjem zoper točo?

Vinorodnim krajem na Kranjskem v preudarek.

To tolikokrat po raznih listih, knjigah in na nebroj shodih od veščakov, učenjakov in vinogradnikov samih razmotrivano vprašanje so učenjaki in veščaki končno rešili. Ravnokar je izdal osrednji zavod za vremenoslovje na Dunaju posebno brošuro, kjer opisuje vse dosedanje, od avstrijske in italijanske vlade natančno in strogo po danih navodilih skozi več let izvajane poskuse v slovenskobistriškem okraju na Štajerskem ter v Castel-frako v Italiji, ter zaključuje svoje strogo stvarno poročilo s pristavkom, da je streljanje zoper točo tudi z največjimi topiči in z nastavki kakor tudi z raketami in bombami, ki so se raznesle v višini 600 — 1000 m, popolnoma brezuspešno.

Na podlagi tega izreka je naša in tudi italijanska vlada ustavila vse nadaljnje tozadevne poskuse ter je obenem odrekla vsako nadaljnjo podporo v te namene.

Tudi pri nas na Kranjskem je pričelo navdušenje za streljanje zoper točo precej pojemati in se je streljanje ponekod popolnoma opustilo; to pa večinoma vsled nezadostnih sredstev. Ponekod se pa streljanje še vedno neguje, ker je ljudstvo prepričano, da le stem odvraca nevihte. Ali je to res ali je pa le slučaj, se seveda ne da z gotovostjo določiti.

Gotovo pa je, da se bo sčasoma nadaljnje streljanje povsod opustilo, kakorhitro postanejo nastavki nerabni in če vojno ministrstvo ne bo več oddajalo smodnika po sedanji znižani ceni.

Sedaj se dobiva smodnik še vedno po znižani ceni, in sicer v zabojih po 25 kg. Občine v vinorodnih krajih na Kranjskem, ki vkljub gori navedeni izjavi vztrajajo pri započetem streljanju, dobe smodnik, kakor dosedaj, potem deželnega odbora kranjskega, in je v ta namen poslati deželni blagajnici po 21 K za vsak zaboj à 25 kg.

Upošteva vse te okoliščine bo vendarle še vsem najbolj kazalo poprijeti se polagoma zavarovanja zoper točo ter delovati na to, da se sčasoma ustanovi deželna zavarovalnica zoper točo, kajti le na ta način bo mogoče premije tako znižati, da postane zavarovanje splošno ter v korist vsem kmetovalcem.

Fr. Gombač.

Gnojenje sadnemu drevju.

V dosego primerne rodovitnosti in da se odvrčajo drevesne bolezni, se na gnojenje sadovnjakov ne sme nikdar pozabiti. Kakor je pri živalih poleg snage dobra tečna hrana poglavitno sredstvo zoper mrčes in bolezni, tako velja isto v enaki meri tudi za drevesa in rastline sploh.

Izkušnja uči, da sadno drevo tem lepši sad prinaša in tem obilneje rodi in toliko večjo odpornost kaže tudi proti raznovrstnim škodljivcem, čim bolj se mu gnoji. Zato je potrebno sadnemu drevju gnojiti, ker je potem tudi obrodek obilnejši.

Za gnojenje sadnemu drevju rabimo lahko trdna in tekoča gnojila, v potrebi tudi umetna gnojila. Z gnojnico s pridom gnojimo zlasti blizu domačije nahajajoče se sadovnjake.

Od doma pridelanih gnojil hodijo v poštev:

1. Hlevski gnoj, ki se v preprelem stanu poklada drevju, 1 do 1½ met. stota k odraslemu drevesu.
2. Mešanec, če primanjkuje hlevskega gnoja, 1½ do 2 met. stota za veliko drevo.
4. Tekoči gnoj, kakor gnojnica in stranišni gnoj, pomešan z lesnim pepelom, 15 do 20 velikih škroplnic k vsakemu drevesu.

Če se pa taka gnojila pri gospodarstvu popolnoma pogrešajo, se morejo rabiti umetna gnojila, in sicer:

1. za hektar, t. j. skoraj 2 orala zveznega sadovnjaka:

a) od težko razkrojnih gnojil, ki se rabijo jeseni: 400 do 500 kg kajnita, 600 kg Tomasove žlindre in 200 do 300 kg žveplenokislega amoniaka;

b) od lahko razkrojnih, hitro učinkujočih umetnih gnojil: 200 kg žveplenokislega kalija, 400 kg 16 odstotnega superfosfata in 200—300 kg žveplenokislega amoniaka.

2. Za odraslo drevo, pokrivajoče 20—25 kvadrat. metrov sveta:

a) od težko razkrojnih, jeseni porabnih umetnih gnojil: 1½ kg kajnita, 2 kg Tomasove žlindre in 1 kg žveplenokislega amoniaka;

b) od hitro vplivajočih umetnih gnojil: ½—2 kg žveplenokislega kalija, 1—1½ kg 16odstotnega super-

fosfata in 1 do $1\frac{1}{2}$ kg žveplenokislega amoniaka.

Z ozirom na čas gnojitve je pripomniti, da je trdna gnojila, kakor hlevski gnoj, mešanec in težko razkrojna umetna gnojila najbolje jeseni spraviti pod zemljo, dočim se tekoči gnoj lahko drevju priliva jeseni kakor tudi spomladi do junija. Od julija meseca pa naj se drevju več ne gnoji, da more les dobro dozoreti.

Gledé načina, kako je gnojiti, bodi povedano, da naj se po starejših, že zveznih sadovnjakih hlevski gnoj v navedeni množini povrhu potrosi in jeseni podorje, v strmih legah pa podkoplje.

Spomladi potem se nasejejo rastline za zeleno klajo, pomešane s travnim semenom, iz katerega sčasom zraste lepša ruša kakor je bila poprej. To rahljanje in zračenje zemlje in pa izdatna gnojitve stori, da ves sadovnjak nanovo oživi.

Posamezna večja drevesa pa gnojimo s trdnimi in umetnimi gnojili tako, da okrog drevesa pod zunanjimi vejami izkopljemo jarek, 1 m širok in 20 do 25 cm globok. V ta jarek nasujemo potem gnoj, pa ga zopet zasujemo s prstjo in pokrijemo z nastran položenimi važami. Če imamo gnojiti drevesa izpod 10 let, podkopljemo gnoj v izdatni množini pod drevesnim kolobarjem. Tekoči gnoj se o mokrotnem vremenu (drugače pa zredčen) kar po zrahljanem drevesnem kolobarju polije v zadostni množini (3 zalivače in več). Večjim drevesom se napravijo pod zunanjo krono 30 cm globoke in prav tako široke jame, 1 m vsaksebi v kolobarju okrog debla. V to svrhu se z lopato odreže važa na treh straneh in se potem prevrže na četrto, neodsekano stran; pri velikih starih drevesih naredimo dva kolobarja takih jam. V te luknje vržemo po možnosti malo lopato lesnega pepela, potem vlijemo vanje gnojnice in jih zopet v važo pokrijemo. Pri vseh teh načinih gnojitve ostane trata okoli drevja nepoškodovana.

Da ostanejo drevesa krepka, kar jih ojači tudi glede odpornosti napram škodljivim vplivom, zato naj se gnojitev ponovi vsaka štiri leta.

Dostikrat je slišati izgovor: „Za taka dela v sadovnjakih nedostaja časa.“ Ali to ni zmerom resnično. Često ni pozimi in v prvi pomladi nič nujnega opravila pri gospodarstvu. Ta čas naj se porabi za navedena, zelo nujna in potrebna dela pri našem sadnem drevju. Če prebijemo vsak dan le nekoliko toplejših poldanskih ur v sadovnjakih, zmagamo delo, drevesa pa nam bodo trud dobro plačala.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 140. V naših gozdnih delih imamo skupno pašo. Izmed kakih 80 posestnikov teh gozdov so vsi proti paši in tudi ne pasejo, le kakih 6 posestnikov je proti odpravi skupne pašne pravice, v sled česar je vsako pogozdovanje zaman, ker živina pokvari vse mlade nasade. **Kako nam je ravnati, da odpravimo škodljivo skupno pašo v gozdu?** (L. V. v St. V.)

Odgovor: Po cesarskem patentu z dne 5. julija l. 1853. je bilo urediti, oziroma odpraviti pašne pravice na tujem svetu ter so bili v to svrhu ustanovljeni posebni uradi. Zadeve, ki so se imele po tem patentu urediti, so bile večinoma rešene, zato so se dotični uradi razpustili. Ker je pa bilo semtertja še vedno kaj podobnega rešiti, je izšel deželni zakon za Kranjsko z dne 8. januarja l. 1889., in na podlagi tega se sedaj te zadeve rešujejo. Glasom tega zakona se morate potem okrajnega glavarstva obrniti do deželne vlade, da razlasti Vaše gozde od skupne paše, oziroma, da se skupna paša potom odkupa odpravi.

Vprašanje 141. Ker je pri nas veliko žag, od katerih

se dobiva žaganje poceni, in je pomanjkanje druge stelje, zato kmetovalci nastiljajo živini z žaganjem. **Ali je gnoj, ki je narejen iz stelje iz žaganja, iste vrednosti kakor gnoj iz listnate stelje?** (Dr. J. V. v St. B.)

Odgovor: V kemijskem oziru ni znatne razlike med gnojem iz šaganja ali stelje. V fizikalnem oziru se pa ta dva gnoja precej razločujeta. Žaganje zemljo manj rahlja kakor listje, zato je gnoj iz žaganja v težki zemlji slabši, dočim je v rahli zemlji boljši. Žaganje se v gnoju in pozneje v zemlji počasneje razkroja kakor listje, in sicer tem počasneje, kolikor bolj smolnat je les, ki je iz njega žaganje. Sicer pa redilna vrednost žaganja kakor listja ni velika in torej ne hodi v poštev, zato je tej nastelji iz drugega stališča presojeti. Žaganje popije v hlevu več mokrote kakor listje in je iz tega stališča boljše. Koder se močno gnoji, kar velja le bolj za vrtove in manj za njive, tamkaj se po žaganju v zemlji kaj radi zaredijo razni škodljivci, zlasti bramorji. Vobče se more reči, da je povsod tam, koder se žaganje lahko in ceno dobiva, to prav dobra stelja, zlasti če je drugo težko ali drago dobiti.

Vprašanje 142. Lansko leto smo trije kupili posestvo, ki je imelo samosvoj lov, a to posestvo smo razkosali in večinoma že razprodali. Ali imamo še kaj pravice do lova na tem posestvu, oziroma na prodanih in ostalih parcelah in koliko časa še? (F. W. v R.)

Odgovor: Samosvoj lov obstoji le toliko časa, dokler je vsega posestva nerazdeljeno skupaj 115 ha. Kakorhitro posestvo izgubi to po zakonu predpisano površje, ugasne tudi takoj pravica do samolastnega lova, in lov na odprodanih parcelah takoj pripade občini. Razsodba upravnega sodišča z dne 15. junija 1882. l., št. 1174., pravi: Občinska lovska pokrajina se more tedaj vsak čas zmanjšati, če se posamezne parcele priklopijo posestniku samosvojega lova, ali pa povečati, če se parcele odkupijo od samolastnega lova.

Vprašanje 143. Moj sosed je svojo senošet poleg moje izpremenil v gozd ter je nasadil smroke prav živo do moje meje. **Kako daleč od moje meje sme sosed drevje saditi in ktera gosposka razsoja tozadevne prepire?** (A. K. v S.)

Odgovor: Vsakdo sme na svojem posestvu saditi drevje koder hoče, da le stem ne ovira kakšnih drugih obstoječih pravic. Iz tega sledi, da je bil Vaš sosed upravičen pogozditi svojo senošet do Vaše meje, pač pa se ni smel dotekniti Vašega posestva. Če je to vendar storil, ga morete tožiti zaradi motenja posesti. Glasom § 422. obč. drž. zak. sme lastnik zemljišča korenine tujega drevesa na meji iz svojega zemljišča izrjavati in ravnotako sme porezati veje ali jih drugače porabiti, ki segajo od sosedovega drevesa v ozračje lastnega zemljišča.

Vprašanje 144. Pred letom sem kupil na semnju par volov, ki sta imela že takrat vetrove, sicer ne hude, a sedaj postajata tako močno vetrovna, da moram nekaj ukreniti. Vola sta silno vetrovna, naj sta vprežena ali ne, in se nočeta rediti, navzlic dobri postrežbi in krmi. **Kako naj zdravim vetrovna vola?** (J. P. v S.)

Odgovor: Vsekako sta Vaša vola bolna v prebavilih in sta zato vetrovna. Bržkone sta kdaj prestala vsled napačne krme ali kaj drugega kakšno bolezen v prebavilih ter so sedaj posledice ostale. Da sta vola bolna, pričuje dejstvo, ker se navzlic dobri krmi nočeta rediti. Kakšna je sedanja bolezen, tega seveda mi ne moremo presoditi in Vam tudi ne moremo dati sveta. Svetujemo Vam poklicati pravega živinozdravnika, ne kakšnega mazača, ki vola preišče in določi, kaj je ukreniti. Naprej Vam povemo, da je take zastarane bolezni prav težko uspešno zdraviti in je največkrat vsako zdravljenje zaman.

Vprašanje 145. Od osmih prasičkov, ki jih je imela moja svinja, se je pričel eden koj po rojstvu po vsem životu tresti, drugemu se trese samo glava in tretjemu le ušesi.

Prasički so sedaj šest tednov stari, se na popisani način še vedno tresejo, drugače so pa popolnoma zdravi in dobro uspevajo. Kakšna bolezen je to, kako jo je zdraviti in ali je vredno take prasičke za pleme obdržati? (M. P. v L.)

Odgovor: Bolezen Vaših prasičkov tiči v živcih ter je bržkone posledica plemenjenja v sorodstvu. Zdravljenja ni poskušati, morda bolezen s starostjo sama preide; gledati je le na pravilno oskrbovanje ter je prasičke po možnosti na prosto izpuščati. Za pleme taki prasiči niso, ker je bolezen podedljiva.

Vprašanje 146. Od telice, ki je bila pred pol leta pripuščena, je začel odhajati s krvjo pomešan žlem. Telica je drugače popolnoma zdrava. Ali je to znamenje, da telica ni breja, in ali je res, kar sosedje trdijo, da je telica bolna na spolovilih? (M. P. v L.)

Odgovor: Če se telici izceja krvav žlem, tedaj je prav gotovo na spolovilih bolna. Telica je bržkone breja, ker se ni prepojala, vendar je vprašanje, če ne izvrže ali če sploh donese živo tele. Pokličite živinozdravnika, ki telico preišče in Vam da navodilo, kako je z njo nadalje ravnati.

Vprašanje 147. Tele je dobilo dva dni po rojstvu na popku veliko bulo, ki jo sedaj že 14 dni mažem z laškim in terpentinovim oljem. Bula je sedaj rdeča in omehčana. Ali jo smem predreti? Tele je drugače zdravo. (M. P. v L.)

Odgovor: Tele je bilo skoz popkovino okuženo po glivah, ki se nahajajo v hlevu, zlasti na stelji. Taka bula je vedno nevarna, ker se lahko zastrupi kri po vsem životu, vsled česar tele pogine, zato je po možnosti skrbeti, da se bula hitro segnoji, potem jo je predreti in potem skrbno izsnaziti. Bula se najhitreje segnoji, če se nanjo poklada kolikor mogoče gorko kuhano laneno seme. Bulo dati predreti in potem rano izčistiti, je najbolje prepustiti živinozdravniku. Sicer sta pa ta bolezen in njeno zdravljenje prav natančno pojasnjena v knjigi „Sosea Razumnika govedoreja“ na strani 114. Knjiga se dobiva pri naši družbi s poštnino vred za 1 K.

Vprašanje 148. Odkod prihaja, da ima telica, ki ima šele čez tri mesece storiti, že sedaj mleko, in sicer čisto redko in belo? Telica je sicer zdrava in dobro rejena. (J. H. v D.)

Odgovor: Čestokrat se dogaja, da dobe telice, ki imajo močno razvite mlečne žleze, mleko več tednov pred porodom, kar pa nikakor ni dobro, kajti to škoduje mladiču v maternem telesu in žival slabi. Prezgodnja molža je pa bolj ali manj posledica nepravilnega ravnanja z brejo telico, zlasti premočno krmiljenje v zvezi z nedostatnim pregibanjem na prostem. Napake, ki ste jih v tem pogledu storili, takoj odstranite, pokladajte sicer zadostno, a primerno krmo in spuščajte telico dovolj na prosto. Berite tudi odgovor na 123. vprašanje v letošnji 7. številki „Kmetovalca“.

Vprašanje 149. Kako se najuspešneje preženo mravlje iz stanovanj in shramb? (J. Š. v Št. J.)

Odgovor: Če se ne zasledi mraveljsko gnezdo, t. j. mravljišče, in se popolnoma ne uniči, potem vsa druga sredstva, t. j. lovljenje in uničevanje mravelj, ne izdajo veliko. Poiščite torej najprej mravljišče, kar je dostikrat seveda zelo težko, in ga uničite z vrelo vodo ali s petrolejem. Mravljišče se včasih nahaja pod tlemi in je v tem slučaju lesena tla odpreti. Včasih se nahaja mravljišče tudi pod obodom okna. Samoobsebi je umevno, da je skrbno zadelati vse špranje in tudi razpoke v zidu. Snaga je poglavitna reč in je imeti vse reči, ki gredo mravljam v slast, dobro zaprte. Na mestih, kamor zahajajo mravlje, je polagati navadne umivalne gobe, namočene s sladko vodo, in kadar

se zbere na gobi in v gobi veliko mravelj, pa se vrže v vrelo vodo. V ta namen tudi dobro služi votla in suha kost, ki se znotraj potrese s sladkorjem. S tako kostjo se potem ravna kakor z gobo.

Vprašanje 150. Moji 8 tednov stari pujski, ki sem jih kupil, močno kašljajo in so grintavi. Kako naj zdravim grintave in kašljajoče pujske? (I. Č. v S.)

Odgovor: Vaši pujski menda ne bodo grintavi, marveč so mršavi in osiveli ali sajasti vsled neprimerne oskrbe ter kašljajo, ker so prehlajeni. To, kar Vi imenujete grintavost, je kožna bolezen, ki jo mladi prasiči dobe v temnih, zatohlih in nesnažnih hlevih, če nimajo prilike gibati se na prostem in ne dobivajo potrebne prsti, da bi jo mogli žreti. Pravilno oskrbovanje in krmiljenje prasičev je najboljša zdravilo proti tej bolezni. Kako je s takimi prasiči ravnati, najdete opisano na strani 103. in 111. v knjigi „Sosea Razumnika prasičja reja“. Proti kašlju ni nič ukreniti ter je le paziti, da imajo živali primeren svinjak, ki ne pospešuje kašlja in ki ne povzroči novega prehlajanja.

Vprašanje 151. Poslal sem Vam nekaj lesa od sadnega drevja, kjer se nahajata dve vrsti škodljivcev. Nahajajo se namreč neke zalege, podobne rdečkastim kroglicam. Tega škodljivca še nisem nikdar opazil. Drugi škodljivec pa dela raku podobne grče, kjer se nahajajo neke gnusne živalce, ki jih s prostim očesom ni opaziti. Kakšni škodljivci sadnega drevja so to in kako jih je zatirati? (J. M. v C.)

Odgovor: Rdeče kroglice na poslanem lesu sadnega drevja so grče majhnih gliv (gob), ki se tvorijo na odmrlem lesu. Te glive so brezpomembne in se ne naselijo na živem lesu. Dotične grče na sadnem lesu povzročajo krvava uš, in mrčes, ki se v njih nahaja, so krvave uši. Po krvavi uši napadeno drevo je spomladi prevlečeno z neko beli volni podobno rečjo, ki jo dela krvava uš. Taka drevesa je skrbno osnažiti vse zalege ter je vse raze in grče iztrebiti s trdo in ostro ščetjo, da se vsa zalega gotovo zmečka. Priporočeno je ščet namakati v zmesi iz vode in petroleja. Med porabo je to zmes vedno mešati, ker se petrolej ne spaja z vodo. Dober učinek se more le tedaj doseči, če vsi posestniki sadnega drevja v dotičnem okolišu tako postopajo, drugače nima delo poedinca uspeha, ker se osnaženo drevo takoj zopet vnovič okuži po zalegi z drevja sosednih vrtov.

Vprašanje 152. Ali je krone češpljevega drevja tudi tako obrezovati kakor jablanam? (J. G. v K.)

Odgovor: Dokler češpljevo drevo ne rodi in je namen obrezovanju edino le vzgoja krone, je obrezovanje čisto preprosto in je edino na to gledati, da se doseže primerna oblika in da krona ni preveč košata, kajti češpljevo drevje le takrat rodi, če ima od vseh strani dovolj svetlobe in zraka. Pri vzgiji krone se reže samo z namero, vzgajati les. Ko je krona prirejena in ima drevo roditi, potem je nadaljno obrezovanje opustiti in se je omejiti le na trebljenje nepotrebnega lesa. Pripomniti je namreč, da češplja dela sad le na enoletnem lesu. Tu povedano velja le za visokodebelno drevje, dočim je obrezovanje in oblikovanje češpljevega drevja precej sestavljeno in težko.

Vprašanje 153. Moja dveletna žrebica ima krč v zadnjih nogah, ki se ji pri hoji veliko ne pozna, a v hlevu težko prestopi z mesta. Kaj je vzrok krču v konjskih nogah in kako ga je zdraviti? (F. S. v Sv. K.)

Odgovor: Krč je posledica bolezni, oziroma izpremembe v žilah dovodnicah, ki povzročajo zastajanje krvi in dela prikazen, ki jo imenujemo krč. Pri konju se krč kaj rad pojavlja vsled izpremembe v omenjenih žilah na skočnem členu, od tega je ime krvni krak, pa tudi na žilah ob kosti piščali in na biclju. Krč je bolezen na konjskih nogah, ki z njo ni veliko napraviti, in če je sploh kakšna pomoč mogoča, more priti le od večjega živinozdravnika.

Vprašanje 154. Krava prvesnica ima spodaj po vampu polno bradavice, ravno tako velike ima na vimenu in popku, da ji za pol decimetra dol vise. Sosedje mi svetujejo, naj bi bradavice z žimo prevezal. Ali bi bilo to prav, oziroma, **kako bradavice preženem?** (M. R. v B.)

Odgovor: Koža vsega života, in tudi sluzna, ima že od narave majhne bradavičice (papilone), ki se včasih izakega vzroka nenavadno povečajo. Taki vzroki morejo biti mehaniški, kemijski ali posledica okuženja po glivah. Z ozirom na sestavo kože, kjer izrase bradavica, in na vrsto staničja, ki se iz nje bradavica dela, more ta biti zelo raznovrstna, je lahko trda (rožena), mehka, more se z vso spodnjo plastjo držati kože, ali pa tudi na reclju viseti. Iz tega sledi, da je preganjanje bradavic zelo različno. Recljate bradavice se podvežejo z močno nitjo, dreto, žimo itd., vsled česar se posuše in odpadejo. Druge bradavice je odžigati s kako jedko rečjo, n. pr. s peklenskimi kamenom ali s kako močno kislino, n. pr. z žvepleno ali solitrno. Zdravo kožo okoli bradavice je namazati s kako mastjo, da je jedka kislina ne ožge, in na bradavico je kaniti kapljico kisline. To delo je ponavljati, dokler bradavica ne izgine, in odmrle dele bradavice je sproti odstranjevati. Tisti, ki to delo vrši, naj pazi na svojo kožo in obleko, da se s kislino ne oškropi. Pri bradavicah, ki se delajo vsled okuženja, je vse ukreniti, da se kužnina ne prenaša.

Vprašanje 155. Kam je vložiti prošnjo za živinske semnje? Ali se mora semnjišče takoj prirediti in kakšno pristojbino je plačati za dovolitev semnje? (E. B. v C.)

Odgovor: Prošnjo za živinske semnje je predložiti na podlagi sklepa v občinski seji na deželno vlado potem okrajnega glavarstva. Razen kolekov ni plačati nobene pristojbine. Semnjišče mora biti takoj prirejeno po predpisih, zlasti z ozirom na živinozdravniške razmere.

Vprašanje 156. Krava je pričela na zadnji desni nogi šepati ter je imela med parklji veliko vročino. Zdravil sem jo za gosenico; drgnil sem jo med parklji z žimnato vrvjo ter sem jo mazal z zmesjo iz sala, soli in česna. Sedaj je legla, ker ne more več stati, zato vprašam, kaj naj storim, ker se ima kmalu oteletiti? (Š. K. v N.)

Odgovor: Bolezen, ki jo ima Vaša krava, ni gosenica; gosenica se imenuje n. pr. pri ovcah zamašena tolščobna žleza med parklji, ki tudi povzroča šepanje. Če se taka žleza stisne, pride vunkaj osvalek loja v obliki črva ali gosenice. Vaša krava ima med parklji vsledakega vbočljaja, otiske ali vdarca snetivno kožo. Vaše zdravljenje je bilo napačno in je bolezen le poslabšalo. Pri snetivnosti kože med parklji je pospešiti gnojenje, in ko je gnoj dočistega odstranjen, je nastalo rano kmalu zaceliti. V to svrhu je delati gorke obkladke iz kuhane lanene moke, iz kuhanega krompirja itd., ali je pa nogo kopati v gorki vodi. Gnojno bulo je predreti ali pa čakati, da se sama predere. Izpraznjeno bulo je razkuževati z lizolom, ki naj se ga vzame 10 g na liter gorke vode. Po vsakem izpiranju s to vodo je nogo oviti s predivom in jo je s cunjjo obvezati.

Vprašanje 157. Neka moja krava, ki ima prihodnje dni storiti, se vedno napenja, da izstopa iz nje telčnik, in druga, ki je 5 mesecev breja, ima ravno to napako. **Zakaj izstopa telčnik iz krave in kako je to preprečiti?** (Š. K. v N.)

Odgovor: Vaši kravi imata trut, to je telčnik vunuhaja. Vzrok temu je oslabiljenje mišičevja in vezi, ki držijo telčnik, ter je vzrok krmljenje z velikimi množinami prazne ali vodene krme in napačna staja v hlevu, ki povzroča, da krava z zadnjim koncem niže stoji, vsled česar napolnjeni vamp posebno pritiska na telčnik. Ravnajte se po navodilu v knjigi „Soseba Razumnika govedoreja“.

Vprašanje 158. Pri nas sadimo med koruzo buče, in dasi je poprej že njiva vsa pognojena, vendar bučam še posebej gnojimo. Ali bi ne kazalo bučam posebej gnojiti s kakim umetnim gnojilom? (A. R. v S.)

Odgovor: Bučam je glavno gnojilo dušik in se dobro razvijajo ob samem hlevskem gnoju, če je dovolj vlage. Če je zemlja dovolj gnojna, potem privede razvoj buč do izredne velikosti večkratno zalivanje z vodo ob suhem vremenu, še uspešnejše je pa zalivanje buč s povreto in močno z vodo raztanjšano gnojnico. Izmed umetnih gnojil bi hodil v poštev čilski soliter, a njegova poraba se pri bučah ne izplača. Kadar se njiva s hlevskim gnojem za turščico pognoji, gotovo ni napačno ta gnoj zboljšati s primerno primesjo fosforovokislih in kalijevih umetnih gnojil. Ta gnojila bi tudi bučam koristila.

Vprašanje 159. Ali bi se ne rabila z istim uspehom soda namesto modre galice za škropljenje trt proti peronospori in koliko bi je bilo vzeti na hl vode? (B. pri Sv. K.)

Odgovor: Soda je popolnoma neporabna za zatiranje peronospore, ker nima lastnosti uničevati glivičnih tros in je škoda denarja za vsak poskus in škoda za trte in pridelek, ki bi ga navzlic škropljenju s sodo vendar peronospora pobrala.

Vprašanje 160. Pri nas se ponuja s plakati v nakup „Pavrov patentovani lug“ za nadomestilo apna pri škropljenju trt z modro galico, ki ga izdeluje neki tvorničar v Savinski dolini. Cena temu sredstvu je 38 h za kg. Ali je to sredstvo priporočeno, ali je morda le navadno sleparstvo? (I. S. v B.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja je posneti, da je dotični lug le nadomestilo za apno, a v to svrhu je cena previsoka, saj bi bil vendar vsakdo neumen, rabiti namesto cenega apna, ki stane 2—3 h kg, dragi lug, ki stane 38 h. Mešanica iz apna in modre galice ima vrhutega prednost, da se dobro vidi, ali je bilo vse trsno listje poškrabljeno ali ne. Dotični „patentovani“ (?) lug utegne koga premotiti, da ga semega rabi brez primesi modre galice, in izdelovalec morda ravno na to računa in upa narediti lepo in veliko kupčijo pri neveščih ljudeh. Če bi bil lug res patentovan, bi patentni urad poprej vprašal veščake, oddaja patenta bi bila razglašena in bi mi že zdavnaj vedeli za to novo sredstvo, tako pa prav nič ne vemo. — Cenejšega nadomestila za modro galico pa danes nimamo, navzlic njeni višji ceni, in če kdo hoče po ovinkih vinogradnikom podtekniti kaj drugega v to svrhu, Vas nujno svarimo pred takšnimi penudbami, ki imajo zgolj namen nevedne kmetovalce opehariti. Ker pa neumnost nikdar ne izumrje, ima tak tvorničar vedno upanje eno ali dve leti delati lep dobiček, dokler najzabitejši vinščak ne pride do prepričanja, da se je usedel premetenemu človeku, ki špekulira zgolj na nevednost in neumnost ljudi. Bodi dolžnost vsakega, svariti nevešče vinščake pred takimi novimi sredstvi proti pronospori, dokler se od merodajnih strani ne priporočajo.

Vprašanje 161. Krava, ki je ta teden storila, daje na desni zadnji sesek prav malo mleka. Mleko iz tega seska je običajne sestave in krava ga ne pridržuje, temveč mleko prav počasi teče. Dekla, ki molze, trdi, da bi morala uro dolgo mlesti, da bi kravo na ta sesek dočistega pomolzla. **Zakaj krava samo na en sesek tako pičlo molze?** (A. P. v R.)

Odgovor: Da Vaša krava po porodu samo na en sesek prav počasi in pičlo molze, more biti več vzrokov. Morda je krava v zadnjem času prebolela kako bolezen, ki je niste opazili, in se je zvršila vsled bolezni kaka izpremenba v mlečni žlezi ali v zapiralnem mišičevju seska. Drugi vzrok more biti kaka bolečina, ki jo ima krava ob molži na do-

tičem vimenu. Vsled bolečin se zapira mišičevje tamkaj, kjer se drži sesek vimena in kjer izstopa mleko iz vimena v sesek. Vsled tega mleko počasi in v tenkem curku odteka. Nadaljnji vzrok je lahko zoženje seskove tuljave, bodisi vsled trdot, ki so se naredile na notranji sluzni koži, bodisi vsled gub, ki jih dela ta koža, ali vsled veznih trakov, ki prerasčajo tuljavo. Dognati bi torej bilo pravi vzrok, in če se da odstraniti, more to zvršiti edino le živinozdravnik, ki na primeren način popravi zoženje seskove tuljave. Priporočamo Vam, poklicati živinozdravnika, kajti vime s takim seskom je težko popolnoma izmolsti, in posledica je bolehanje mlečne žleze, ki lahko krnasta postane. Če je pa mlečna žleza vsled kake bolezni že krnasta in krava zato na en sesek počasi in pičlo molze, potem ni veliko pomagati; in če je sploh kaj doseči, se more to zgoditi s pridnim obdelovanjem in mečkanjem vimena ob vsakokratni molži.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnistva podružnic nujno prosimo za redna in kratka poročila o svojem delovanju, ki bodo njim v čast in tovarišicam v spodbudo!

Podružnica v Cerkljah na Dolenjskem.

Naša podružnica je imela 7. aprila svoj redni občni zbor. Iz tajnikovnega poročila je bilo posneti, da je število podružničnih udov znatno naraslo in da je bilo njeno delovanje v razmerju s pičlimi sredstvi prav dovoljno. Za podružnične ude se je skupno naročila velika množina umetnih gnojil in modre galice.

Na občnem zboru se je sprostila od strani g. župana Marinčka zadeva glede zložitve zemljišč v cerkljanski občini, kajti silno razkosana posestva ovirajo vsak kmetijski napredek, zlasti vpeljavo hmeljarstva in vpeljavo zadostne in dobre živinoreje. Občni zbor je izvolil poseben odbor, ki naj se s to zadevo peča ter naj pripravlja komasacijo.

Podružnični načelnik g. Drašler je govoril o obnovljenju uničenih vinogradov ter je na podlagi izkušenj povedal, ktere trte je v bodočnosti razmnoževati.

Pri zborovanju se seveda ni pozabilo na zajca, ki je letošnjo zimo naredil ogromno škodo v sadovnjakih in v vinogradih. Sklenilo se je tudi po podružnici pritiskati, da dobimo vendar slednjič pravičnejši zakon o lovu in o povračilu škode, ki jo prizadeva divjačina.

Ker je na Čatežu mnogo podružničnih udov, je občni zbor sklenil prirediti meseca maja tamkaj kmetijski shod.

Podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano.

Naša podružnica je priredila 28. aprila že peti letošnji kmetijski sestanek, ki je bil vkjub snežnemu metežu prav dobro obiskan. Gospod c. kr. veterinarski nadzornik A. Pavlin je prav poljudno predaval o živinskih boleznih ter je podal nauke, kako naj se živinorejec v posameznih slučajih ravna napram oboleli živini. Ker je ta, za našega živinorejca zelo važna tvarina silno obsežna, je gospod nadzornik govoril nad dve in pol ure, četudi se je omejil le na nekatere najvažnejše reči. Navzoči so prav pazno poslušali zanimivo predavanje gospoda predavatelja in mu je v imenu vseh zbranih g. Ivan Pipan z izbranimi besedami izrekel pristrčno zahvalo. Po predavanju se je vnel vsled mnogih stavljenih vprašanj obširen in zanimiv razgovor in šele trda noč nas je silila k razhodu. Podružnični udje spoznavajo veliko korist takih sestankov, in ker so zelo željni kmetijskega pouka, so sklenili kmetijske sestanke tudi poleti nadaljevati. Naš kmet se je prebudil in zato se sme nadejati boljših časov!

Podružnica v Radečah pri Zidanem mostu.

Naša podružnica je izmed najstarejših. Ne more se reči, da je vedno spala, kajti manj ali več je vedno delovala. Zadnja leta sem, odkar imamo za načelnika za kmetijstvo izredno vnetega g. Kosa, je pa delovanje podružnice prav živahno in število njenih udov hitro narašča. V nedeljo, 28. aprila smo imeli zjutraj ob osmih občni zbor, in dasi je sneg zametel pota, je vendar prišlo nad 40 kmetovalcev iz hribovske okolice radeške. Povod podružničnemu shodu je načelnikova misel, ustanoviti v Radečah „Kmetijski dom“, ki bo dal podružnici primerne prostore za podružnično pisarno, za kmetško čitalnico in za skladišče za gospodarske potrebščine. Vsled nekega slučaja ne utegne biti težko ta lepi načrt uresničiti. K shodu je prišel iz Ljubljane ravnatelj kmetijske družbe, ki je v daljšem govoru pojasnil agrarsko gibanje, potrebo samozavesti pri kmetu samem ter je navdušeno nagovarjal zbrane ude, naj delujejo za organizacijo kmetijskega stanu, ter je priporočal z vsemi silami delati na ustanovitvi „Kmetijskega doma“, ki dvigne samozavest kmetovalcev radeške okolice, bo pa tudi pomagal dvigniti stanovski in gmetni napredek radeškega sodnega okraja.

Kmetijske novice.

Tečaj za pridelovanje krme. Pridelovanje krme v zvezi z živinorejo je v naši deželi najvažnejša panoga kmetijstva. Obilna in dobra krma je glavni pogoj za napredek živinoreje, ki je v naši deželi glavni vir gospodarskih dohodkov. Če zboljšujemo pridelovanje krme, zboljšujemo obenem tudi živinorejo. Pridelovanje krme se da pri nas še v marsičem zboljšati in tudi razširiti. Pogostoma se delajo pri nas napake tudi v tem oziru, da se zaledinjenje njiv prepušča naravi (da se njive same obrasejo s travo), potem da se seje sempir (seneni drob) namesto dobrih in žlahtnih trav, ali pa da se sejejo malovredna travna semena. Naravno je, da dobimo v takih slučajih namesto goste ruše redko in pomanjkljivo rušo, ki med njo rase raznovrsten plevel in slabe, malo trpežne trave, ki kvarijo pridelek v vsakem oziru. S skrbno setvijo žlahtnih trav in detelj bi se dali pridelki izdatno zboljšati. Za tako setev je pa treba, da poznamo trave glede njih tečnosti, glede trpežnosti, vnanje rasti in drugih lastnosti. Vse to se bo praktično poučevalo v tečaju, ki se priredi dne 27. in 28. t. m. na Grmu. Zato pa vabimo vse, ki se želijo tečaja udeležiti, da se nemudno oglasijo po dopisnici pri vodstvu šole na Grmu. V tečaju bo poučeval pristav g. V. Rohrman. Natančnejši spored tečaja je bil priobčen že v zadnji številki „Kmetovalca“.

Kmetijska razstava kmetijske osrednje družbe za kraljevino Češko bo le tos od 26. do 31. maja na razstavnem prostoru v Stromlovki v Pragi. Ta razstava nudi najboljšo priliko za nakup najnovejših kmetijskih strojev, plemenskih živali ter raznovrstnega semena. Razstava, ki se vsako leto vrši, se je razvila v narodnogospodarsko podjetje prve vrste ter je obiskovana od kmetovalcev sosednih dežel v velikem številu, ki pri tej priliki stopajo v stalne kupčijske zveze. Pri letošnji razstavi se posebno opozarja na veliko strokovno izložbo deželnega kulturnega sveta za kraljevino Češko, na primerjajoče setvene poskuse osrednje kmetijske družbe ter na druge skupine kmetijskega in obrtnega pridelovanja na Češkem, kar bo vse nudilo veliko poučnega ter bo vplivalo na zboljšanje domačega proizvodnje. Razstava plemenske živine bo od 26. do 28. maja in razstava perutnine od 30. do 31. maja t. l. Podrobna pojasnila daje „Eksportno društvo“ v Pragi, Palackeho ulice, ali „Kmetijsko

osrednje društvo za kraljevino Češko" v Pragi, Vodličkova ulice št. 38.

Sadjarski tečaj, ki ga je priredil deželni komisar za sadjarstvo in vinstvo gospod Gombač na Fužinah pod Ljubljano, se je vršil 25. aprila po objavljenem sporedu. Dopoldne je v poljudnih besedah predaval gospod komisar o fiziologiji sadnega drevja, o vzgoji podlog in ključev, o oskrbovanju sadnega drevja, o obiranju in hranjenju sadja, o pokončevanju sadnih škodljivcev ter o drugih za sadjarstvo neobhodno potrebnih vedah, gosp. pot. učitelj za mlekarstvo J. Legvart pa o pomenu in snovanju sadjarskih in moštarskih zadrug. Popoldne je gosp. Gombač praktično kazal cepljenje, sajenje, obrezovanje ter oblikovanje dreves. Udeležencev je bilo 26, največ iz Ljubljane ter ljubljanske okolice; navzoči pa so bili tudi posestniki iz drugih krajev, kakor z Vrhnike, Grosupljega, iz Domžal, Godoviča, Mengša ter iz Šmarce pri Hornu. Udeležniki so spoznali koristnost tega tečaja in so hvaležni g. prireditelju, ki jim je dal pouka o temeljnih pojmih sadjarstva. Takega pouka je posebno treba spomladati, ko je največ dela s sadnim drevjem. Splošno se je poudarjalo, da na Kranjskem, zlasti v bližini Ljubljane in v mestu samem manjka potrebnega znanja o sadjarstvu, dasi je tu precej sadnega drevja. Želeti je zato, da bi se prirejali dnevni tečaji večkrat in tudi ob drugih letnih časih. Proti večeru so se končno razkazali udeležnikom v Marijanišču nasadi prtiličnega drevja, potem naprave za kurjo rejo ter hlevi. Minul je tako dan, ki so z njim bili udeleženci prav zadovoljni, pa tudi učitelja, ki sta imela pazljive in unete poslušalce.

Trimesečni mlekarški tečaj na Vrhniki se je pričel 8. aprila. Sprejetih je bilo 16 udeležencev, izmed katerih dobi 12 nekaj državne, oziroma deželne podpore. Za udeležence je preskrbljeno skupno stanovanje ter je c. kr. kmetijska družba, kot prirediteljica tega tečaja, s pomočjo deželne podpore nabavila potrebne postelje in posteljno opravo, ki bo tudi v bodočnosti služila v ta namen, oziroma pri prirejanju drugih potrebnih kmetijskih tečajev. Mlekarno za potrebni praktični pouk kakor tudi vse druge potrebne prostore je blagohotno dala na razpolaganje vrhniška mlekarška zadruga, ki ji bodi na tem mestu pristrčna hvala. — Po naročilu od merodajne strani pripomni uredništvo naslednje: Vsa zasluga za lep razvoj kranjskega mlekarstva gre kmetijski družbi. Delovanje v prosoh mlekarstva in poslovanje zaradi mlekarških zadrug je pred leti postalo tako obširno, da ni bilo mogoče družbenemu osebju zadostno zmagovati tozadavnega dela, in v očigled temu dejstvu se je kmetijska družba na merodajnih mestih zavzemala za nameščenje posebnega potovalnega učitelja za mlekarstvo. Na opetovano prosjačenje se je kmetijski družbi posrečila njena namera in po raznih ovirah je bil na predlog kmetijske družbe slednjič imenovan za mlekarškega učitelja od strani države g. Legvart, ki je bil prideljen kmetijski družbi. Službena dolžnost potovalnega učitelja za mlekarstvo je izvrševanje vseh poslov, ki so v zvezi s pospeševanjem mlekarstva, bodisi zunaj po deželi kakor tudi v uradu, in je samoobsebi umevno, da je prirejanje mlekarških tečajev, njih vodstvo in pouk pri njih njegova službena dolžnost. Mlekarški tečaj na Vrhniki ni prvi, temveč že šesti, kajti dva, sicer le dvomesečna, sta se vršila prejšnja leta v Logatcu in še prej se je po eden vršil v Bohinju, v Selcih in v Ljubljani. Vse pripravljalne korake za te tečaje je zvršila vselej kmetijska družba; ona je razpisala tečaje in tudi priskrbelala potrebna denarna sredstva. Potrebščine glede državnih podpor mora kmetijska družba vselej meseca aprila predložiti za prihodnje leto, da pridejo pravočasno v državni proračun, in tako je kmetijska družba vedno eno leto naprej prosila tudi državne podpore za nameravani

mlekarški tečaj. Ob prirejanju mlekarških tečajev pa ni prezreti velike naklonjenosti deželnega odbora, ki je tudi prispeval z deželnimi podporami iz kulturnega zaklada in je zlasti letos dovolil izredno veliko podporo, ker se je ukrenilo nakupiti enkrat za vselej potrebne postelje in posteljno opravo. Pri vsem tem gre pa posebna zasluga družbenemu podpredsedniku, g. komercialnemu svetniku Povšetu, ki je s svojo vplivno besedo največ pripomogel, da so se tozadevne družbene prošnje pri kmetijskem ministrstvu na Dunaju kakor pri deželnem odboru v Ljubljani ugodno rešile. To-liko v pojasnilo napram neresničnim vestem, ki se neupravičeno širijo.

Občni zbor konjerejskega odseka c. kr. kmet. družbe se je vršil dne 30. aprila t. l. Konjerejski odsek je imel leta 1906. 114 udov. Dohodki so znašali 4092 K 90 h, stroški 3241 K 83 h; ostalo je torej koncem leta 851 K 07 h. Proračun za leto 1907. se je sestavil s 7050 K dohodkov in 7000 K stroškov. Po pravih izstopih načelnik gosp. Fran Povše in odborniki gg. Leopold baron Liechtenberg, Alojzij Pavlin in Ivan Žark so bili soglasno zopet izvoljeni. Obširnejše poročilo se svoječasno objavi v „Kmetovalcu“.

Pomladni vinski semenj v Krškem, ki se je vršil v nedeljo, 5. t. m., je bil prav dobro obiskan. Došlo je lepo število vinskih kupcev, zlasti z Gorenjskega, ki so dokaj vina pokupili. Vinski semenj je otvoril z nagovorom krški župan gosp. ravnatelj dr. Romih, potem je pa predaval dež. komisar za vinstvo g. Gombač o sredstvih za povzdigo vinske kupčije in o novem zakonu proti umetnim vinom. Vrvenje na semnju je bilo do zadnjega izredno živahno, k čemur je veliko pripomoglo krasno vreme, saj je bila nedelja 5. t. m. prva resnično lepa pomladanska nedelja s skoraj poletno toplino. Cena vinu je bila 44 do 54 h za hl, starina se je celo po 66 h prodajala. Pokazalo se je, da je v krški pokrajini še vedno precej vina naprodaj.

Svarilo vinogradnikom. Za škropljenje trt proti peronospori se ponuja po naših krajih neko tajno sredstvo „Pavrov patentovani lug“, ki naj se primešava raztopini modre galice namesto apna ter stane kg 38 h. Rabiti ta dragi lug namesto cenega apna je neumno, kajti vinogradnik nima denarja, da bi ga proč metal, in vrhutega ima apno še to prednost, da se dobro vidi, kje je listje škropljeno in kje ne. Noben pameten vinogradnik naj ne rabi tega sredstva. Pametni gospodarji naj pouče o tem nevešče vinogradnike, zlasti ker se je bati, da kdo utegne rabiti samo ta lug namesto vsake primesi modre galice. Opozarjamo tudi na odgovor na 160. vprašanje v tej številki.

„Siljenje ali káljenje ameriških ključev“ je naslov ravnokar izišle VIII. zvezku „Kmetijske knjižnice“, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska. 45 strani obsegajočo knjižico, ki je opremljena z 29 podobami, je spisal c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko g. Bohuslav Škalicky. Pisatelj knjižice pravi v predgovoru: „Ta spis je bil prvotno objavljen v „Kmetovalcu“ in se je potem priredil za 8. zvezek „Kmetijske knjižnice“. Zaraditega je spis kolikor mogoče kratek. Da sem to razpravo spisal, me je napotilo posebno dejstvo, da v slovenski kmetijski literaturi ni še nikjer bila objavljena večja razprava o stratificiranju trt. Naša dežela pošilja še vedno tisočake vsako leto za cepljenke v druge kronovine, posebno na Štajersko, kjer se je cepljenje ključev tudi pri malih posestnikih tako udomačilo, da jim prinaša prav lepe dohodke. Pri nas na Kranjskem pa še ene trgovske trtnice ni, ki bi se v večji meri pečala s pridelovanjem cepljenk. Da vzbudim zanimanje za to važno gospodarsko zadevo, posebno pa pri inteligentnejših posestnikih, društvih, občinah, zlasti pa pri takih gospodarjih, ki so dovršili kako kmetijsko šolo, ki so prvi poklicani tudi v tem oziru delovati

in zgled dajati, sem sestavil ta spis in želim, da prinese tistim, ki jim je namenjen, obilo koristi. — Ta knjižica se dobiva pri kmetijski družbi po 30 h s poštnino vred ter jo toplo priporočamo našim vinogradnikom.

Družbene vesti.

**** Delniška družba Alfa-Separator na Dunaju** je priložila tej številki „Kmetovalca“ izvleček svojega cenika za mlečne posnemalnike, ki ga cenjenim čitateljem priporočamo v pregled in v porabo za slučaj, da kupijo kak tak stroj.

**** Modro galico ima naša družba zopet na prodaj!** Jeseni je naša družba kupila po izredno ugodni ceni 20 vagonov modre galice, ki jo je oddajala podružnicam po 80 h *kg*. Zaloga te galice je popolnoma pošla, zato smo sklenili z oddajo galice prenehati. Ker pa v deželi primanjkuje še precej modre galice, kakor je posneti iz dobajajočih poročil, in mnoge podružnice zahtevajo še izdatne množine, je kmetijska družba kupila še 2 vagona modre galice, seveda po izdatno višji ceni. Novokupljeno galico dobi družba šele konci tega meseca ter jo bo oddajala po 85 h *kg*. Prosimo podružnice in posamezne ude, ki želijo te galice, da čimprej pošljejo naročila, ker se bo mogla družba ozirati le na pravočasno došla naročila. Za prvo škropljenje trt je menda povsod dovolj galice, in kdor je nima, naj si jo izposodi, ker bo družba nova naročila mogla izvršiti šele konec tega meseca, oziroma v pričetku meseca junija. Podružnicam se modra galica ravno tako kakor poprej pošlje voznine prosta do zadnje železniške postaje.

**** Trtnih škroplilnic** more vsled državne podpore, ki se je družba nadeja, oddati omejeno število podružnicam, zadrugam, kmetijskim društvom ali občinam za polovično ceno, oziroma tudi v izjemnih slučajih brezplačno, za porabo revnejšim vinogradnikom, ki ne morejo sami kupiti svoje trtne škroplilnice. Prošnje za brezplačne škroplilnice, oziroma za škroplilnice po znižani ceni je takoj poslati na glavni odbor naše družbe.

**** Oddaja kos.** Družba oddaja letos, kakor vsa zadnja leta, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah smo letos naročili trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podražijo, zato priporočamo skupno naročanje potem podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	6	6 1/2	7	7 1/2	8
" " cm:	60	65	70	75	80
Cena:	80 h,	90 h,	1 K,	1 K 10 h,	1 K 20 h.

Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle so vse enake kakovosti ter so 25 do 26 *cm* dolge.

**** Semena domače detelje, lucerne, pese ter semenskega krompirja** družba to pomlad ne bo več

imela v zalogi, zato prosimo gg. ude, naj teh semen ne naročajo več.

**** Tomasove žindre** do jeseni ni več dobiti, zato družba preneha do tja z oddajo tega umetnega gnojila.

**** Trtne škroplilnice** ima družba kakor prejšnja leta tudi letos v zalogi, in sicer tri vrste: Navadne škroplilnice, „Korona“, po 20 K; škroplilnice najnovejše sestave, „Hero“, pri katerih se da izsneti sesalnica, po 30 K in škroplilnice za sadno drevje ter visoke latnike „tirolske sestave“ po 35 K. Te cene veljajo z zabojem vred. Opozarjamo, da so vse trtne škroplilnice z bakreno posodo letos v ceni silno poskočile, ker je bakor za 1/3 dražji kakor lansko leto. Naša družba je kupila trtne škroplilnice že meseca julija lanskega leta, zato ima še nižje lanske cene, ki jih bo pa mogla le toliko časa zdrževati, dokler bo kaj kupljene zaloge; zaraditega prosimo ude, da se podvzajajo z naročili.

**** Zmleto žveplo proti plesnobi** na trtah ima družba v zalogi le v najfinjši kakovosti in je vsled tega nekoliko dražje, se ga zato 1/4 manj porabi in je jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žvepleno moko oddaja družba po 18 K 100 *kg*, in sicer v vrečah po 50 *kg*. Podružnice, ki skupno naroče žvepleno moko, je dobe voznine prosto, kakor modro galico.

**** Lanene tropine**, ki so najboljša močna krma za živino in skoraj nenadomestna pri vzreji mlade govedi, ima družba vso zimo v zalogi ter jih oddaja po 19 K 100 *kg* z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 *kg*.

**** Umetna gnojila** ima kmetijska družba sedaj naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 *kg* z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 *kg*.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 *kg*. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 *kg* za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 *kg* zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 *kg* kajnita se vzame le 100 *kg* kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostno moko po 28 h za kilogramski odstotek fosforove kisline. Režijski stroški se posebej zaračunajo. Vreča se ne računa.

Kostni superfosfat po 11 K 100 *kg* z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 *kg* z vrečo vred v množinah najmanj po 100 *kg*. V manjših množinah velja 1 *kg* 40 h.

**** Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Mlečna cev se porine skoz sesek v vime ter se potem vime stiska in tlači, da vse mleko odteče. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

**** Klajno apno** oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 *kg*, po 22 h *kg*. V manjših množinah, nad 20 *kg*, po 24 h, v množinah pod 20 *kg* pa po 26 h *kg*. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor

5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Kamniku v nedeljo, dne 26. maja t. l. ob desetih dopoldne v prostorih hotela „Fischer“.

Ker zadnji na 4. dan maja t. l. sklicani občni zbor (gl. 7. št. »Kmetovalca«) ni bil sklepčen, bo občni zbor dne 26. t. m. zboroval in sklepal ob vsaki udeležbi.

Kmetijska podružnica v Kamniku.

Val. Benkovič, načelnik

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Žabnici pri Škojji Loki, ki bo v nedeljo, dne 26. maja t. l. ob 4 popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnikovo.
2. Račun za l. 1906.
3. Slučajnosti.

Žabnica, dne 7. maja 1907.

Janko Rozman, načelnik

R a z g l a s

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. julija 1907.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

- 1.) izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju. Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih troških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 10 K podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora vložiti prošnjo poleg navedenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
 - 7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.
- Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se do 15. junija šole 1907 pošljejo vodstvu podkovske v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca decembra 1907.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živež in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolskem poslopju.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, zato naj bi skrbela županstva, da dobo vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in mesovnega oglednika.

Oton pl. Detela,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški

začasní vodja podkovske šole

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer 27. junija skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani,

dne 26. aprila 1907.

Dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški.

Listnica uredništva.

I. P. v P. Krušna peč v hiši ne more biti drugačna, kakor navadna. Če smo kdaj pisali proti odprtim pečem, smo imeli v mislih le odprta ognjišča, kjer se silno veliko kuriva potrat. Danes vsak pameten gospodar naredi štedilnik.

A. K. v K. Nakup holandske krave Vam odločno odsvetujemo, ker holandski pasmi naše podnebje in naše razmere prav nič ne ugajajo, celo pa ne kočevska tla.

M. V. v O. Dandanes sodišča ne kaznujejo igralcev hazardnih iger zaradi teh iger samih nasebi, temveč le tedaj, če je igra nenravna, t. j. če ni denar, ki se zanj igra, v nobenem razmerju s premoženjskimi razmerami igralcev in če hazardna igra more igralca na občuten način oškodovati.

A. K. v P. Za Vas tudi velja odgovor na 154. vprašanje v tej številki.

J. P. v Š. J. Če niste zavarovanja pravočasno, kakor je pisano v polici, odpovedali, tedaj velja zavarovanje naprej.

A. R. v S. Dotična oddaja plemenskih kobil velja le za Kranjsko. C. kr. konjerejska družba za Štajersko je tudi oddajala take kobile, ki se samoobsebi umevno smejo rabiti za vsa dela, seveda na pameten način.